

1

ผลของโปรแกรมการดูแลโดยการจัดการรายกรณีต่อความรุนแรง
ของอาการและคุณภาพชีวิตในผู้ป่วยมะเร็งศีรษะและคอ
ที่มีภาวะแทรกซ้อนจากรังสีรักษาที่เข้ารับการ
รักษาด้วยออกซิเจนภายใต้ความกดดันสูง

โดย

เรือโทหญิง อรวรรณ สุพรรณภพ

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
พยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาการพยาบาลผู้ใหญ่
คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

พ.ศ. 2554

บทคัดย่อ

ผู้ป่วยมะเร็งศีรษะและคอที่มีภาวะแทรกซ้อนจากรังสีรักษารุนแรงและส่งผลต่อคุณภาพชีวิต การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยกึ่งทดลองเพื่อศึกษาผลของโปรแกรมการดูแลโดยการจัดการรายกรณีต่อความรุนแรงของอาการและคุณภาพชีวิตของผู้ป่วยมะเร็งศีรษะและคอที่มีภาวะแทรกซ้อนจากรังสีรักษาที่เข้ารับการรักษาด้วยออกซิเจนภายใต้ความกดดันสูง กลุ่มตัวอย่างมีจำนวนทั้งสิ้น 13 ราย โดยได้รับโปรแกรมการดูแลโดยการจัดการรายกรณีที่พัฒนาจากรูปแบบการจัดการกับอาการของดอดด์และแนวคิดการจัดการรายกรณี ระยะเวลาในการศึกษา 30 วัน เครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูลประกอบด้วย โปรแกรมการดูแลโดยการจัดการรายกรณี คู่มือผู้ป่วยแบบประเมินภาวะแทรกซ้อนจากการเข้ารับการรักษาด้วยออกซิเจนภายใต้ความกดดันสูง แบบวัดความรุนแรงของอาการและแบบวัดคุณภาพชีวิตซึ่งผ่านการตรวจสอบจากผู้ทรงคุณวุฒิ 5 ท่าน และทดสอบความเชื่อมั่นในผู้ป่วยที่มีลักษณะคล้ายกลุ่มตัวอย่าง 10 ราย ได้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาครอนบาช 0.88, 0.82 และ 0.83 ตามลำดับ เก็บรวบรวมข้อมูลก่อนและหลังเข้าร่วมโปรแกรม 10, 20 และ 30 วัน วิเคราะห์ข้อมูลโดยสถิติเชิงพรรณนาสถิติพรีดแมนและวิลคอกซ์ แมทแพร่ ชายร์-แรงค์เทส

ผลการวิจัยพบว่าหลังเข้าร่วมโปรแกรม 10 วันกลุ่มตัวอย่างมีเพียงอาการปวดลดลงต่ำกว่าก่อนเข้าร่วมโครงการอย่างมีนัยสำคัญ ($p < .05$) ส่วนอาการอื่นๆ ไม่แตกต่างจากก่อนเข้าร่วมโปรแกรม หลังเข้าร่วมโปรแกรม 20 วัน ความรุนแรงของอาการที่ลดลงต่ำกว่าก่อนเข้าร่วมโปรแกรมอย่างมีนัยสำคัญได้แก่ อาการปวด ($p < .01$) ความผิดปกติในการรับรส ($p < .05$) ความผิดปกติในการหลั่งน้ำลาย ($p < .001$) ความผิดปกติในการกลืน ($p < .01$) และความผิดปกติในการนอนหลับ ($p < .01$) หลังเข้าร่วมโปรแกรม 30 วัน อาการที่มีความรุนแรงลดลงต่ำกว่าก่อนเข้าร่วมโปรแกรมอย่างมีนัยสำคัญได้แก่ อาการปวด ($p < .001$) ความผิดปกติในการหลั่งน้ำลาย ($p < .001$) ความผิดปกติในการรับรส ($p < .01$) ความผิดปกติในการกลืน ($p < .01$) แผลในช่องปาก ($p < .01$) และความผิดปกติในการนอนหลับ ($p < .01$) ส่วนปริมาณสารคัดหลั่งและสีของสารคัดหลั่งจากจมูกหรือปาก และความผิดปกติในการอ้าปากไม่แตกต่างจากก่อนเข้าร่วมโครงการ ($p > .05$)

ในด้านคุณภาพชีวิต ผลการศึกษาพบว่าหลังเข้าร่วมโปรแกรม 10 วัน กลุ่มตัวอย่างมีคะแนนคุณภาพชีวิตไม่แตกต่างจากก่อนเข้าร่วมโครงการ ($p < .05$) อย่างไรก็ตามพบว่าหลังเข้าร่วมโปรแกรม 20 และ 30 วัน กลุ่มตัวอย่างมีคะแนนคุณภาพชีวิตเพิ่มสูงขึ้นกว่าก่อนเข้าร่วมโปรแกรมอย่างมีนัยสำคัญ ($p < .01$)

ผลการศึกษาครั้งนี้แสดงให้เห็นถึงประสิทธิผลของโปรแกรมการดูแลโดยการจัดการรายกรณีในการลดความรุนแรงของอาการแทรกซ้อนจากรังสีรักษาในบางอาการและเพิ่มคุณภาพชีวิตให้กับผู้ป่วยมะเร็งศีรษะและคอที่เข้ารับการรักษาด้วยออกซิเจนภายใต้ความกดดันสูงโดยควรมีการศึกษาซ้ำในกลุ่มตัวอย่างที่มีขนาดใหญ่และควรมีการศึกษาเปรียบเทียบกับกลุ่มควบคุมเพื่อทดสอบประสิทธิผลของโปรแกรมต่อไป

คำสำคัญ: ผู้ป่วยมะเร็งศีรษะและคอที่มีภาวะแทรกซ้อนจากรังสีรักษา ความรุนแรงของอาการคุณภาพชีวิต โปรแกรมการดูแลโดยการจัดการรายกรณี การรักษาด้วยออกซิเจนภายใต้ความกดดันสูง

Abstract

Patients with head and neck cancer receiving radiation therapy suffered from having of various complications that affected their quality of life. This quasi-experimental study aimed to examine the effects of a case management program on symptoms severity and quality of life among head and neck cancer patients with radiation complications receiving Hyperbaric Oxygen Therapy. A sample of 13 participants who met the research criteria were received the Case Management Program that was developed based on Symptom Management Model (Dodd et al., 2001) and Case Management Model for a period of 30-day. The symptoms severity and quality of life were measured at baseline, 10-day, 20-day and 30-day. The Case Management Program, handbook for patients, HBOT Complication assessment tool, symptom severity questionnaire and quality of life questionnaire were approved by five experts and were tested for reliability in 10 head and neck cancer patients. The Cronbach's alpha co-efficient were 0.88, 0.82 and 0.83, respectively. Data were analyzed using descriptive statistic, Friedman test and Wilcoxon Matched Pairs Signed-Rank test.

The results revealed that at 10-day after enrolled the program, the participants showed significant lower score of pain than baseline ($p < .05$), but other symptoms were not difference. At 20-day after enrolled the program, the participants had significant decreased in pain score ($p < .01$), taste impairment ($p < .05$), saliva gland dysfunction ($p < .001$), dysphagia ($p < .01$) and sleep disturbance ($p < .01$) than baseline. In addition, at 30-day after enrolled the program, the participants had significant decreased in pain score ($p < .001$), taste impairment ($p < .01$), saliva gland dysfunction ($p < .001$), oral wound ($p < .01$), dysphagia ($p < .01$) and sleep disturbance ($p < .01$) compared to baseline but the among discharge, color of discharge and trismus were not significant difference.

According to the quality of life, results revealed that participants had not significant increased in quality of life at 10-day after enrolled the program compared to baseline ($p > .05$). However, at 20-day and 30-day after enrolled the program, the participants had significant increased in quality of life compared to baseline ($p < .01$).

Results from this study indicated that the case management program has feasibility to decrease some symptom severity and improve quality of life among head and neck cancer with radiation complication receiving Hyperbaric Oxygen Therapy. Further studies are needed to assess the effectiveness of this intervention using a larger group and comparison group.

Key words: Head and neck cancer patients, radiation complication, symptoms severity, quality of life, case management program, hyperbaric oxygen therapy